

Dosarul nr. 2ra-2195/18

prima instanță: Judecătoria Cahul, sediul central (I. Gorlenco)

instanța de apel: Curtea de Apel Cahul (T. Berdilă, E. Dvurecenschii, R. Petrov)

DECIZIE

12 decembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al

Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecătorii

Oleg Sternioală

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Mariana Pitic

Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de Readnov Iulia, reprezentată de avocatul Chironachi Vladimir,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Readnov Iulia împotriva lui Rusu Roman, intervenient accesoriu notarul public Chiciuc Oxana cu privire la declararea nulității testamentului și încasarea cheltuielilor de judecată și la cererea reconvențională depusă de Rusu Roman împotriva Iuliei Readnov cu privire constatarea faptului acceptării succesiunii,

împotriva deciziei din 12 iunie 2018 a Curții de Apel Cahul, prin care a fost respins apelul declarat de Readnov Iulia și a fost menținută hotărârea din 28 martie 2018 a Judecătoriei Cahul, sediul central,

c o n s t a ț ă:

La 17 iulie 2015 Readnov Iulia a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Rusu Roman, intervenient accesoriu notarul public Chiciuc Oxana cu privire la declararea nulității testamentului nr. 6690 din 14 iulie 2014 și încasarea cheltuielilor de judecat.

În motivarea acțiunii reclamanta a invocat că la 14 iulie 2014 tatăl său Readnov Valeri a întocmit testamentul nr. 6690, prin care a testat lui Rusu Roman apartamentul nr. 29, str. Ivan Spirin, 102, or. Cahul, care aparține cu drept de proprietate bunicii Russu Antonina.

Tatăl a decedat la data de 18 iulie 2014, peste patru zile după întocmirea testamentului.

A menționat că testamentul a fost întocmit la domiciliul lui Rusu Roman, situat în or. Cahul str. Unirii, 34, ap. 2.

A invocat că testatorul, la momentul întocmirii testamentului, nu avea discernământ, deoarece suferea de tumoare la creier și în ultima perioadă din viață i se administrau preparate medicale care să-l lipsească de suferință.

Mai mult, testatorul a testat o avere care nu-i aparținea la data întocmirii testamentului și care nu i-a aparținut nici la data decesului, fapt confirmat prin certificatul din Registrul bunurilor imobile.

Tatăl Readnov Valeri nu a acceptat moștenirea după decesul mamei sale Russu Antonina la 23 august 2006 și până la decesul lui survenit la data de 18 iulie 2014.

În opinia reclamantei, notarul public Chiciuc Oxana nu a apreciat corect prezența discernământul testatorului, așa cum, după 4 zile de la întocmirea testamentului acesta a decedat.

Prin încheierea Judecătoriei Cahul din 19 august 2015 notarul public Chiciuc Oxana a fost atras în proces ca intervenient accesoriu.

La 12 noiembrie 2015 Rusu Roman a depus acțiunea reconvențională împotriva Iuliei Readnov, solicitând constatarea faptului acceptării succesiunii de către Readnov Valeri rămasă după decesul mamei sale Russu Antonina, masa succesorală formată din bunul imobil - apartamentul nr. 29, str. Ivan Spirin, 102, or. Cahul.

În motivarea acțiunii a invocat că la data de 23 august 2006 a decedat Antonina Russu, fapt confirmat prin certificatul de deces.

Rusu Antonina nu a întocmit testament, fapt confirmat prin informația prezentată de notar din Registrul dosarelor succesoriale și a testamentelor. Unicul moștenitor legal de clasa I era fiul defunctei Readnov Valeri, fapt confirmat prin certificatul de naștere, cât și prin certificatul de căsătorie al Antoninei Russu. A indicat că Readnov Valeri a acceptat de facto moștenirea după decesul mamei sale și a administrat-o până la decesul acestuia. Masa succesorală consta din apartamentul nr. 29, amplasat în or. Cahul, str. Ivan Spirin, 102, iar dreptul de proprietate al Antoninei Russu este confirmat prin informația prezentată de Oficiul Cadastral, cât și copia dosarului cadastral.

Readnov Valeri nu s-a adresat biroului notarial în termenul de 6 luni pentru a accepta moștenirea, fapt ce rezultă din informația notarului privind lipsa unui dosar succesoral, însă, a intrat în posesia averii succesoriale, a trăit în apartamentul dat până și după decesul mamei sale Russu Antonina, a achitat taxele locale, facturile la serviciile comunale.

Prin hotărârea din 28 martie 2018 a Judecătoriei Cahul, sediul central s-a respins acțiunea inițială. S-a admis acțiunea reconvențională; s-a constatat faptul acceptării succesiunii de către Readnov Valeri după decesul mamei sale Russu Antonina.

La 12 aprilie 2018 Readnov Iulia a depus apel împotriva hotărârii Judecătoriei Cahul, sediul central din 28 martie 2018, solicitând casarea acesteia și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii inițiale și respingerea acțiunii reconvenționale.

Prin decizia din 12 iunie 2018 a Curții de Apel Cahul a fost respins apelul declarat de Readnov Iulia și a fost menținută hotărârea din 28 martie 2018 a Judecătoriei Cahul, sediul central.

La 03 septembrie 2018 Readnov Iulia, reprezentată de avocatul Chironachi Vladimir, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea

hotărârilor judecătorești și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii inițiale și respingere a acțiunii reconvenționale.

În motivarea recursului a invocat interpretarea eronată a legii de către instanțele de judecată, precum și că concluziile expuse în hotărâri vin în contradicție cu circumstanțele pricinii.

În conformitate cu art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Completul denotă că Curtea de Apel Cahul a expediat în adresa recurenteii copia deciziei integrale, însă la materialele dosarului nu se regăsește dovada recepționării acesteia, din care considerente recursul declarat la 03 septembrie 2018 este în termen.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

La speță, instanța de recurs reține că conform certificatului de naștere, Readnov Iulia este fiica biologică a lui Readnov Valeri.

Documentația medicală, anexată la materialele cauzei civile, precum fișa medicală a bolnavului de ambulatoriu nr. 025/e pe numele lui Readnov Valeri și fișa medicală de staționar nr. 13445/1761 din cadrul IMSP Institutul Oncologic, denotă faptul că în luna iunie 2014 Readnov Valeri a fost diagnosticat cu xxxxx.

La 14 iulie 2014 Readnov Valeri a întocmit testamentul nr. 6690, autentificat de notarul public Oxana Chiciuc, prin care din averea sa a testat lui Rusu Roman, apartamentul nr. 29, amplasat pe str. I. Spirin 102 or. Cahul.

Tot din conținutul testamentului, rezultă că actul a fost semnat pe adresa str. Unirii 34/2 or. Cahul, la cererea lui Readnov Valeri.

Ulterior, peste 4 zile, la 18 iulie 2014 Readnov Valeri a decedat.

Reclamanta, adresându-se cu prezenta acțiune, a solicitat declararea nulității testamentului nr. 6690 din 18.07.2014, iar ca temei a invocat faptul că tatăl său Readnov Valeri, care suferea de xxxxx, avea discernământul afectat, nu conștientiza acțiunile sale. Astfel, testamentul nu relevă voința reală a testatorului.

De asemenea, drept temei al nulității testamentului a menționat că testatorul a testat o avere care nu-i aparținea la data întocmirii testamentului și care nu i-a aparținut nici la data decesului.

Fiind investite cu judecarea cauzei, instanțele ierarhic inferioare au respins acțiunea inițială cu privire la declararea nulității testamentului.

La baza respingerii acțiunii inițiale privind declararea nulității testamentului nr. 6690 din 14 iulie 2014, instanțele au pus concluziile raportului de expertiză judiciară nr. 460 din 09 februarie 2018, conform căruia în perioada întocmirii testamentului din 14 iulie 2014 Readnov Valeri suferea de boală incurabilă, dar nu prezenta careva dereglări psihice, nu suferea de careva maladie psihică cronică și nu era lipsit de discernământ.

Instanțele au relatat că aceste circumstanțe certifică despre legalitatea testamentului.

Instanța de recurs consideră neconvingătoare opinia instanțelor ierarhic inferioare, bazată pe concluziile raportului de expertiză judiciară nr. 460 din 09 februarie 2018, precum că Readnov Valeri la data întocmirii testamentului dispunea de discernământ.

În conformitate cu art.1449 alin.(1), (2) Cod civil, testamentul este un act juridic solemn, unilateral, revocabil și personal prin care testatorul dispune cu titlu gratuit, pentru momentul încetării sale din viață, de toate bunurile sale sau de o parte din ele. Testator poate fi doar persoana cu capacitate de exercițiu.

Conform art. 148 alin.(1) Cod de procedură civilă, pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artizanale și din alte domenii, apărute în proces, care cer cunoștințe speciale, instanța dispune efectuarea unei expertize, la cererea părții sau a unui alt participant la proces, iar în cazurile prevăzute de lege, din oficiu.

În conformitate cu art. 118 alin. (3) Cod de procedură civilă, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În conformitate cu art. 239 Cod de procedură civilă, hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărîrea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 373 alin. (1,2) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Instanța de recurs consideră că instanța de apel nu a elucidat toate circumstanțele pricinii, prin ce se impune concluzia de a fi casată decizia instanței de apel, cu remiterea pricinii la rejudecare

În susținerea netemeinicii deciziei instanței de apel, se aduc prevederile art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, conform cărora fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temeii al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Materialele dosarului atestă că în speță au fost efectuate două expertize psihiatrico-legale post-mortem pentru stabilirea faptului dacă afecta într-un mod sau nu discernământul lui Readnov Valeri xxxxx în intervalul perioadei 14.07.2014 - 18.07.2014

În acest sens, instanța de recurs menționează că inițial, prin raportul de expertiză nr. 288 din data de 21.09.2017, experții au concluzionat că în majoritatea cazurilor „xxxxx”, afectează discernământul persoanei fizice. La momentul întocmirii testamentului din 14.07.2017 Readnov Valeri suferea de xxxxx însă în dosarul civil și documentația medicală prezentată nu erau prezentate date concludente referitor la starea lui psihică la data semnării testamentului, de aceea experții judiciari erau în imposibilitatea de a se pronunța asupra discernământului lui Readnov Valeri la data de 14.07.2014. În cazul dacă vor apărea datele referitor la starea lui psihică la momentul întocmirii testamentului, va fi posibilă soluționarea întrebărilor puse spre soluționare. S-a indicat că în fișele medicale prezentate nu sunt date dacă Readnov Valeri a utilizat preparate medicamentoase care ar fi influențat asupra conștientizării și dirijării acțiunilor sale în perioada întocmirii testamentului din 14.07.2014.

Ulterior, având în vedere că conform fișei medicale a decedatului Readnov Valeri suferea xxxxx și în baza documentelor prezentate după decesul persoanei, pentru constatarea stării psihice a defunctului la momentul întocmirii testamentului, instanța a dispus efectuarea încă a unei expertize.

Astfel, conform raportului de expertiză judiciară nr. 460 din 09.02.2018 în concluzie experții au indicat că în perioada întocmirii testamentului din 14.07.2014 Readnov Valeri suferea de xxxxx, dar nu prezenta careva dereglări psihice, nu suferea de careva maladie psihică cronică, deci în perioada semnării testamentului din 14.07.2014 Readnov Valeri putea acționa cu discernământ. Materialele dosarului civil și actele medicale anexate nu conțineau date că în perioada 15.07.2014-18.07.2014 (până la deces-18.07.2014) Readnov Valeri ar fi avut careva dereglări psihice.

La baza respingerii acțiunii inițiale privind declararea nulității testamentului nr. 6690 din 14 iulie 2014, instanțele au pus concluziile raportului de expertiză judiciară nr. 460 din 09 februarie 2018.

În opinia instanței de recurs raportul de expertiză judiciară nr. 460 din 09 februarie 2018 nu poate fi considerat drept probă exclusivă care ar justifica cu desăvârșire circumstanțele invocate în favoarea respingerii acțiunii. Prin concluziile din raport nu este stabilită realitatea stării de discernământ al testatorului la momentul întocmirii și semnării testamentului.

Aceasta deoarece ambele expertize au fost efectuate de aceiași experți, având aceleași obiective, lista materialelor și obiectelor prezentate spre expertizare fiind aceeași: materialele dosarului civil nr. 2-803/15, documentația medicală pe numele lui Readnov Valeri: fișa medicală a bolnavului de ambulatoriu nr. 025/e pe numele lui Readnov Valeri, fișa medicală de staționar nr. 13445/1761 din cadrul IMPS Institutul Oncologic, însă cu concluzii modificate.

Astfel, instanțele ierarhic inferioare și-au întemeiat concluziile pe o opinie a acelorași experți, având la baza aceleași documente, dar cu concluzii opuse și neconvingătoare. Or, acestea nu furnizează instanței elemente care ar forma convingerea judecătorului.

În conformitate cu art. 121 Cod de procedură civilă, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.

În conformitate cu art. 130 alin. (1-4) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

În conformitate cu art. 158 alin. (4) Cod de procedură civilă, raportul de expertiză este examinat în ședință de judecată și evaluat în ansamblu cu celelalte probe.

În acest context, instanța de recurs menționează că deși raportul de expertiză presupune o cercetare bazată pe cunoștințe de specialitate, pentru a stabili realitatea a ceea ce se pretinde în acțiune este necesar de evaluat raportul de expertiză în ansamblu cu celelalte probe.

Instanța de apel, însă, nu a apreciat probele în măsură să determine cu certitudine circumstanțele invocate, fiind necesară o studiere suplimentară a probelor.

La judecarea cauzei, instanța de apel va stabili temeinicia acțiunii rezultând din aprecierea tuturor probelor aduse de părți prin care s-ar putea constata cu certitudine starea psihică, comportamentul lui Readnov Valeri la ziua întocmirii testamentului, posibilitatea acestuia de a-și manifesta voința la încheierea actelor juridice, fără a fi prestabilită forța probantă a raportului de expertiză nr. 460 din 09.02.2018, care este unul evident contradictoriu raportului de expertiză nr. 288 din 21.09.2017.

De altfel, instanța de judecată, după cum s-a indicat supra, nu trebuia să se limiteze la concluziile incluse în rapoartele de expertiză, ci urmează să supună studierii și analizei tot materialul probator prezentat de părți.

Pentru considerentele nominalizate, Colegiul consideră necesar a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și a trimite cauza spre rejudecare în instanță de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Readnov Iulia, reprezentată de avocatul Chironachi Vladimir.

Se casează decizia din 12 iunie 2018 a Curții de Apel Cahul în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Readnov Iulia împotriva lui Rusu Roman, intervenient accesoriu notarul public Chiciuc Oxana cu privire la declararea nulității testamentului și încasarea cheltuielilor de judecată și la cererea reconvențională depusă de Rusu Roman împotriva Iuliei Readnov cu privire constatarea faptului acceptării succesiunii, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Cahul în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Mariana Pitic

Iurie Bejenaru